

Wijsheid, rijpheid en mildheid

De Dodewaard-gaat-dicht actie van 19 tot en met 26 september is in meerdere opzichten uniek te noemen. De waarnemend burgemeester van Dodewaard, A. Goldberg, typeerde het als: 'de langste ME-actie aller tijden'. Maar ook vanwege de wijze waarop de basisgroepen, ondanks politierreur, toch gefunctioneerd hebben. Die week zorgde voor een hechte organisatie van vele basisgroepen. De bijna-oorlog die tijdens de vredesweek in Dodewaard woedde kwam voor iedereen als een complete verrassing. Nadat we maandenlang tevoren onze plannen hadden aangekondigd, spraken Goldberg en de ME-kommandant Kolonel Feylbrief nog van een beleid dat in 'wijsheid, rijpheid en mildheid' te werk zou gaan. Toch is uit de gebeurtenissen een geheel ander draaiboek samen te stellen.

Kenmerk van dat draaiboek was: door middel van een snelle confrontatie een scheiding aan te brengen tussen, veronderstelde, 'radraaiers en meelopers' en 'de vreedzame, goedwillende demonstranten'. De overgebleven 'harde kern' zou dusdanig aangepakt worden zodat hen de lust voor nu (en voor volgende acties) zou vergaan. Pro forma zouden politie-sluisen anti-atoom-materiaal trachten tegen te houden en er zou geen prikkeldraad-ring komen. Vorig jaar bleek deze ring eerder het conservenbedrijf Vink en de bewoners te hinderen dan ons. Maar ook om te kunnen aantonen dat de Centrale direkt bedreigd werd en daarom eerder en vaker ingegrepen moest worden. 'Als er geen ME was geweest, zouden de demonstranten naar de Centrale doorgelopen zijn' aldus Goldberg.

Zondag zou het afgelopen zijn en zou de rust zijn weergekeerd in Dodewaard. Maar Goldberg had buiten de waard gerekend: het draaiboek bleek verkeerd; eenmaal de kolonne in beweging gezet, bleek deze niet voor zaterdag de 26e te kunnen stoppen.

SLAGVELD

Nadat zo'n 20.000 demonstranten, de meeste met bouwmaterialen, zonder problemen voor de Centrale konden komen, bleek de sfeer (na wat onduidelijk gescharrel van beide kanten) zeer ontspannen te zijn. Plotseling kwam er versterking, ME-ers met gasmaskers kwamen toelopen. Kort daarop brak de hel los. De voorste demonstranten kregen een CS-granaat voorgehouden, CS-granaten werden tussen de menigte van vele duizenden geschoten. Het is alleen aan het verantwoordelijkheidsgevoel van de vluchtende demonstranten te danken dat er geen zwaargewonden of erger gevallen zijn. Een slagveld was aangericht: overal kledingstukken, tassen en een lege rolstoel, eenzaam op de dijk. Overal kotsende mensen, velen waren in het door de politie aangebrachte prikkeldraad gekomen, veel gewonden. De achterblijvers werden gearresteerd door als demonstranten verklede stillen, de eerste arrestant was een lid van de EHBO-ploeg. Overal waren CS-gaswolken, maar we werden weer verder teruggedreven, de weilanden door, vluchtend over de in de haast opgeworpen dammetjes, in sloten, tot in de

bietenvelden toe. De ME rukte steeds verder op, konstant bleef er met CS-gas geschoten worden. Uiteindelijk konden velen zich bij de blokkades aansluiten. Intussen verschenen de eerste barrikades. Verbijstering en woede over zoveel onzinnig en onverantwoordelijk geweld, over de vele gewonden (het aantal zou uiteindelijk tot 120 oplopen), de 'vreedzamen' waren kwaad. Het overheidsdraaiboek lukte niet, de 'harde kern' is alleen een hersenspinsel van rechts, een tapijt waaronder het bestuursvuil kan worden weggeveegd. In een interview met Vrij Nederland tracht Van Thijn de maanden tevoren aangekondigde opzet in de schoenen te schuiven van 'provocateurs'. De ervaringen van o.a. de oktoberactie van vorig jaar leerde ons dat, afgezien van theoretische vliegen-afvangerijen, in de praktijk er toch een soort overeenstemming ten aanzien van het geweldsvraagstuk bestaat, waar basisgroepen en anderen elkaar op kunnen vinden. Nog steeds ben ik verbaasd over de weinige behoefte aan bewuste konfron-

tatie met de ME, als ook de rust en vastbeslotenheid van vele duizenden om door te gaan met blokkeren. Dit ondanks de terechte angst die we hadden vanwege het gevaar van politiegeweld dat op de loer lag*. Willekeurige en gerichte arrestaties, al dan niet middels twee helikopters met video, al dan niet met spuitbusjes met waarschijnlijk het verboden mace-gas. Grote hoeveelheden gefiltreerde stillen vermomd als aktievoerder of journalist, op zowel de blokkades als op het festivalterrein. Het insluiten van blokkades en deze dan in het donker in de weilanden opwachten met 'per ongeluk' losgelaten honden, het aanvallen van busjes, waaronder ook een EHBO-bus; charges met CS-gas en de lange lat werden met de regelmaat van de klok uitgevoerd. Toch bleef de sfeer goed, het festival was in volle gang en er werd zelfs een kunstwerk op de Oostblokkade gebouwd.

MACHTSVERTOON

Zondag werd het tentenkamp door middel van een verkeersring van vele kilometers, van alle vervoer afgesloten. Maar het politie-apparaat bleek een chaos te zijn: wel kwamen onze bussen met bouw materiaal erdoor, maar de pers werd tegengehouden. Ook werden bussen van de '50+ers' tegengehouden, hun demonstratie werd verboden. Vele malen wilden de 50+ers praten over hun demonstratie en over het gebruik van CS-gas en de lange lat. Goldberg had 'belangrijker zaken te doen'. Ook een bezetting van het dorps huis deed Goldberg geen stap nader komen. Uiteindelijk heeft een groep 50+ers toch gedemonstreerd bij de blokkade. Zij keken daarbij de ME-ers 15 minuten lang

Collectie Stichting Loka

www.FotoEdgard.de.Kum
Gedigitaliseerd 2016

foto: Harrie Timmermans

recht in de ogen'. De ME deed zijn helmen af en de aflossing van personeel ging voor het eerst via de Waal. Ook daaruit bleek dat alle ontruimingen op de Waal-blokkade louter machtsvertoon waren.

Na het vertrek van de 50+ers stortte het politiegeweld zich onverbiddelijk op ons los. Zaterdagavond was alle beschikbare ME ingezet geweest, en zondagochtend zouden alle ME-ers weg moeten kunnen, zo vertelde Goldberg in het raadsdebat waarin hij verantwoording aflegde. Kortom, er moest snel worden toegeslagen. Als reactie op de herhaalde stelling dat materiële blokkades niet mochten, werden enkele menselijke blokkades geprobeerd. Zo werd op zondagochtend ons zelfs door de rijkspolitieagenten verteld dat we ongemoeid zouden worden gelaten, mits we geen materiaal zouden meenemen. Ook was het akkoord als we voor de Centrale zouden gaan zitten. Enkele uren later werd deze blokkade in elkaar geslagen en ver achtervolgd. 'De demonstranten hadden misbruik van de situatie gemaakt' aldus Feylbrief. Kortom, wel of geen barrikades, het maakte niets uit. Toch gingen we door, we wilden niet voor het politiegeweld wijken.

KECHTSE KNOKPLOEGEN

Maandag belandde het politieoptreden op haar dieptepunt. Met getrokken pistool werd een jongen vlak voor het tentenkamp gearresteerd. Het scheelde niet veel of deze vier stillen zouden zich zo bedreigd hebben gevoeld, dat er was geschoten. Iemand die stond te filmen kreeg een pistool in de rug gedrukt: hij moest stoppen. Op die dag diende zich een tweede tegenstander aan. Rechtse knokploegen die zich voordeden als inwoners van Wely vormden het Comité Wely Vrij! Tot uit Lunteren waren zij via Radio de Zwijgende Meerderheid opgeroepen door o.a. Konstruktief Jong Nederland (een stichting van het Oud Strijders Legioen). Al voor de actie heeft het OSL de omgeving vol gestickerd met de leus 'Laat de demonstranten niet kraken'. Dit is onder het oog van veel politiegebeurde, zonder dat er iemand gearresteerd werd. Dit opgeroepen volksgericht bedreigde ons met landbouwgif en traktoren, praten met hen bleek onmogelijk. Bewoners van Wely vertelden dat het slechts 2% van de inwoners waren en dat deze groep georganiseerd was. Goldberg zag zijn kans om ons van het festivalterrein te krijgen zonder de ME dit te laten doen. Hij beschouwde hen wel als zijn autochtonen, later zou hij zich verontschuldigen met:

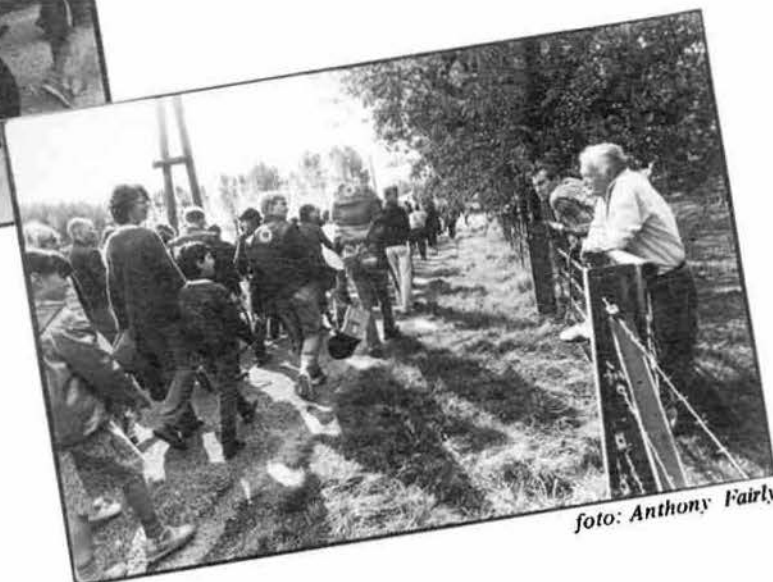

foto: Anthony Fairly

'Als je spreekt van de inwoners van Wely, weet je het nooit.' Hij overtuigde hen dat het aan ons gestelde ultimatum onzinnig was omdat ons geen tijd werd gegeven om weg te kunnen gaan. Maar dinsdagavond na acht uur beloofde hij hun de vrije hand te geven. Dit was vlak nadat hij ons kamp had ondergefolderd met een soort definitieve waarschuwing, het kamp had laten omsingelen met ME en een onverstaanbare preek vanuit een helikopter boven ons had gehouden, alles onder de ogen van de opgetrokken knokploegen. We besloten om dinsdag vóór 8 uur weg te gaan naar Nijmegen. Dodewaard is geen doden waard en daarom wilden we geen veldslag ten koste van wat en wie aangaan. Klokslag 8 uur dinsdag verdween alle politie, nog niet iedereen was weg. Met name een groep fietsers werd belaagd en kon pas na uren Nijmegen bereiken.

NIJMEGEN

In Nijmegen was het Piersonplein met ME afgezet. Honderden aktievoerders herkraakten daarom het TURMAC-complex. Onderwijl vierde 'Wely Vrij' een 'bevrijdingsfeest', medestanders van ons in het dorp werden betiteld als 'NSB-ers' en werden bedreigd. Tijdens dit feest nam Goldberg de moeite de groep te bedanken en sprak van een 'beheerste demonstratie'. Het VVD-raadslid Groen, die bij het volkergericht voorop liep, besloot zijn rede in de Dodewaardse gemeenteraad met de woorden: 'Dodewaard is nu twee keer bevrijd. De eerste keer in 1945, de tweede keer op 22 september 1981'.

Ondanks dit bevrijdingsfeest bleek de jacht op Dodewaard-gaat-dicht-aktievoerders nog open. In Nijmegen cirkelde de helikopter en stierf het van de stillen. Bij een puur vreedzame demonstratie in Arnhem tijdens de voorgeleiding van de arrestanten traden GBO-teams met pistool op, arresteerden mensen, sloegen op demonstranten in, lieten hondengeleiders en uiteindelijk een ME-peloton opdraven. De laatste dagen werd er hard aan de mobili-

satie voor de demonstratie in Arnhem en acties in de steden gewerkt.

Al voordat deze Bevrijding verschijnt is er een nieuw Landelijk Overleg van basisgroepen geweest. Toch is nu al te zeggen dat de basisgroepenstructuur zich zal verdiepen en verbreden. Dat we moeten nagaan in hoeverre er versmalling, o.a. door slechte persverslagen op de eerste dagen, is ontstaan. Dat deze regering zichzelf voor lange tijd definitief verwijderd heeft van één van de sterkste aktiegroepen en dit ook tot ver in andere groepen zal doorwerken. Ook het paniekvoetbal van de PvdA: Dodewaard wel steunen, maar de demonstratie in Arnhem niet, het afwijzen van een spoeddebat omdat anders Goldberg voor de voeten zou worden gelopen, is alleen als steun aan Goldberg en rechts, of als gebrek aan politieke moed uit te leggen. We zullen het politiebeleid en het optreden van rechtse knokploegen aanklagen. We moeten bij verdere acties helaas rekening houden met deze groepen, die ook in Soesterberg waren en aankondigden ook op 21 november aanwezig te zijn. We moeten nagaan of een blokkade nog een bruikbaar aktiemiddel is en op zoek gaan naar andere middelen. De demonstratie in Arnhem, o.a. ook tegen het politiegeweld, waar ruim 40.000 mensen aan meededen, vormde een duidelijke stimulans om door te gaan.

FRED GERSTELING

* zie voor meer hierover o.a. De Groene van 30/9 '81 en 'Aval', blad van de Dodewaard-gaat-dicht-beweging.

Fred Gersteling, de schrijver van dit artikel, was in Dodewaard aanwezig (als lid van de Persgroep) en daarvóór ook nauw bij de voorbereidingen betrokken